

Rektorátní kostel sv. Josefa v Moravské Ostravě

(1934-1937)

Katolický rektorátní kostel sv. Josefa v Ostravě, obecně zvaný Don Bosco, je jedním ze tří kostelů ve farnosti Moravská Ostrava.

Popis

Kostel sv. Josefa je příkladem bezozdobné modernistické sakrální stavby. Jedná se o trojlodní baziliku s plochou střechou. Průčelí dominuje představená 28 m vysoká hranolová věž s lapidární krychlovitou bání, kterou završuje 6 m vysoký latinský kříž, původně progresivně doplněný o neonové osvětlení. Boční fasády jsou rytmicky prolomeny pásovými okny. Kostel je unikátní svým technickým řešením. Z důvodu poddolování stojí na silné betonové desce. Jako u první sakrální stavby v Československu zde bylo užito ocelové příhradové konstrukce vyrobené v mostárně Vítkovických železáren a při stavbě byl hojně využit železobeton. Boční lodě jsou v interiéru odděleny od hlavní řadou jednoduchých válcových sloupů bez patek i hlavic. Mezi okny hlavní lodi vybíhají ze zdí zaoblené konzolové nosníky, které nesou železobetonový kazetový strop. Presbytář tvoří mělká nika. Autor projektu kostela není znám. Stavbu však realizovala stavební firma Václava Nekvasila.

Původní vybavení interiéru se z větší části nedochovalo. V roce 1949 navrhl ostravský akademický malíř Jan Obšil do presbytáře monumentální mozaiku s dominantní postavou sv. Josefa s Ježíškem, kterou po stranách doplnila šestice výjevů ze života světce. Realizovaná však byla pouze ve formě závěsu. Dvojice nástěnných maleb v presbytáři představovala průvod prostého lidu a dělníků ke sv. Josefovi. Další výzdobu kostela tvořily jen citáty z Písma a základní křesťanské symboly namalované v prostoru pod okny hlavní lodi. Dodnes se z původní výzdoby kostela dochovaly vitráže v kněžišti s figurálními náměty českých světců, opět dle návrhu Jana Obšila, a několik plastik.

Dnes tvoří hlavní dominantu chrámu jen prostý dřevěný kříž v nice presbytáře.

Historie

Kostel i s přílehlým ústavem a konviktem je dílem salesiánů Dona Bosca. Salesiáni (Společnost sv. Františka Saleského) byli založeni v roce 1859 sv. Janem Boscem. Jejich cílem bylo starat se o chudé a osiřelé chlapce. Zakládali ústavy, školy a starali se o ty nejchudší a nejpouštěnější.

Lokalita, kde byl ve 30. letech areál salesiánů postaven, byl na periférii Moravské Ostravy mezi koloniemi dolů Hlubina a Šalamouna, tedy v místech s vysokou koncentrací dělnického obyvatelstva. V letech 1933-1934 byl postaven konvikt s domovem pro mládež a v roce 1936 započala výstavba kostela, který následujícího roku vysvětil olomoucký arcibiskup Leopold Prečan pod patronií sv. Josefa, patrona dělníků.

Začátkem roku 1942 byl ústav zabrán a byla v něm zřízena pobočka ostravské nemocnice Fifejdy. Po válce byl opět Salesiánům navrácen. Byl zde zřízen internát, kde se chlapci z chudých dělnických rodin

učili řemeslům. V roce 1950 budovy ústavu zabrala armáda a zbudovala zde městskou vojenskou správu. Kostel byl stále v provozu, byť omezeně, až do září 1973, kdy byl uzavřen a předán olomoucké vojenské správě. Z věže byl odstraněn kříž a kostelní mobiliář byl zničen či rozvezen do okolních kostelů (např. varhany, které kostelu dodnes chybí). Z chrámu se po stavebních úpravách stalo skladiště, v hlavní lodi byla zřízena tělocvična.

Situace se změnila krátce po Sametové revoluci. Již v lednu 1990 byl kostel salesiánům navrácen a ještě téhož roku proběhla rozsáhlá rekonstrukce a úprava interiéru dle návrhu pražského architekta Vladimíra Dvořáka. Dne 8. prosince byl kostel znovu vysvěcen a olomouckým arcibiskupem Františkem Vaňákem. Na věž byl znovu osazen železný kříž.

V roce 1995 byly salesiánům navráceny i budovy ústavu.

Zdroje:

Jana Rollová: Salesiánská architektura v Čechách a na Moravě do roku 1950. In: Sborník Mikulovského centra pro evropskou kulturu synéisis, svazek 2, Filip Aleš, Schmidt Norbert, ISBN: 80-7325-197-0, str. 58-65, 1.vydání, Blansko 2009

Průvodce architekturou Ostravy, Národní památkový ústav územní odborné pracoviště v Ostravě, Martin Strakoš, str. 172, ISBN: 978-80-85034-54-7, Ostrava 2009

<http://ostrava.sdb.cz/> - Stručné dějiny ostravského salesiánského díla sepsané P. Josefem Topinkou SDB

